Recht op wonen, een werkwoord

Op deze Werelddag van verzet tegen extreme armoede vragen de Verenigde Naties speciale aandacht voor het recht op wonen. Gisteren rond hetzelfde uur stond Saskia Jacobs, ervaringsdeskundige en lid van het Leuvens Collectief 17 oktober en militante van ATD Vierde Wereld, bij eenzelfde gedenksteen op het plein vóór het hoofdkwartier van de Verenigde Naties in New York. ATD heeft uit elk werelddeel één persoon afgevaardigd om een boodschap te brengen op de plechtigheid ginds bij de VN, en zij had het als Europese afgevaardigde over het recht op wonen in Europa. We hebben dit een beetje samen voorbereid.

Het gaat niet goed met dat recht op wonen, niet bij ons en niet in Europa. Naar schatting 1,44 miljoen mensen in de Europese Unie zijn dak- of thuisloos, en bijna alle landen waarvoor trendcijfers beschikbaar zijn vertonen een stijging, ondanks de plechtige belofte om tegen 2030 (!) minstens al een einde te maken aan het buitenslapen. België staat nota bene op de vijfde plaats wat het aantal dak- en thuislozen in promille van de bevolking betreft (4,2). De vurig bepleite investeringen in ‘Housing First’ komen nauwelijks van de grond.

Een eigen thuis is nochtans de hoeksteen van een menswaardig leven: geen sociale zekerheid zonder wettelijk adres; geen kans op een gezond leven zonder een veilige thuis. Je gezin spat uiteen, je raakt de dieperik in en zelfs ziekenhuizen willen je niet meer opnemen.

Er is veel meer aan de hand dan dak- en thuisloosheid. De ‘Mari-carmen’ crisis in Spanje heeft pijnlijk duidelijk gemaakt hoe de greep van het groot kapitaal op de vastgoedsector de huurprijzen de hoogte injaagt, tot wanhoop van kleine huurders die hun woonkosten niet meer kunnen dragen. De Spaanse regering is over deze kwestie gevallen. Het is bang afwachten of een volgende regering het tij zal willen en kunnen keren. Maar ook bij ons wordt het voor huurders op de private markt onhoudbaar. Eigenaars

verschuilen zich achter immokantoren: die vragen getuigschriften van goed zedelijk gedrag en loonstrookjes van de voorbije vier maanden op, alvorens je ook maar op een lijst van *kandidaat*-huurders kan terecht komen. Hoe kunnen werklozen die hun uitkering verliezen en leefloners dan nog een woning huren? Wie al een huurcontract had valt al gauw in een schuldenput en wordt voor jaren de slaaf van schuldbemiddelaars.

Overheden doen wel inspanningen: Europa heeft een actieplan betaalbaar wonen, zelfs met een speciale focus op Housing First. Er wordt ook in Vlaanderen versneld geïnvesteerd in sociale woningen. Gemeenten zoals Leuven promoten ‘community land trusts’ waarbij de grond eigendom van de gemeente blijft zodat de woningen die erop gebouwd worden goedkoper kunnen verkocht of verhuurd worden. Projectontwikkelaars krijgen de opdracht om een bepaald percentage van hun woningen als ‘budgetwoning’ ter beschikking te stellen, enzovoort. Maar de inspanningen staan nog niet in verhouding tot de noden. En zolang geen halt toegeroepen wordt aan de zogenaamde ‘financialisering van de woningmarkt’ blijft het dweilen met de kraan open. Beleggen in vastgoed voor een maximaal rendement is vaak het omgekeerde van investeren in huisvesting voor iedereen.

Dan moeten we het ook nog hebben over klimaataanpassing. Saskia woont namelijk op een klein appartementje aan de zuidkant van een woontoren in Leuven. Deze zomer bakte de lucht er vaak tot boven de 40°. De Stad heeft wel een ambitieus klimaatplan, maar over isolatie en energierenovatie van huurwoningen en -appartementen staat daar niets in. Klimaatrechtvaardigheid vereist dat elk gemeentelijk klimaatplan bij voorrang focust op die doelgroep, en niet alleen op eigenaars en publieke gebouwen. Het is nog niet te laat.